

FAT TEKNOLOGIEN

DEN VELFÆRDSTEKNOLOGISKE UDVIKLING
GRIBER IND I ALLE PROFESSIONER

University College
SJÄLLAND

Velfærdsteknologi, Innovation, Omsorg og Læring (VIOL)

I 2013-2015 har alle UCSJ's professionsuddannelser, efter- og videreuddannelserne og Forskning og Innovation gennemført VIOL-projektet i samarbejde med Roskilde Universitet. Her er gennem forskningsbaseret uddannelsesudvikling blevet sat fokus på, hvordan den velfærdsteknologiske udvikling påvirker praksis inden for de professionsområder, UCSJ beskæftiger sig med, og hvordan uddannelserne kan udvikles til at møde de nye krav, denne udvikling stiller til fremtidens professionelle.

Dermed har formålet med projektet været at skabe en stærk synergi mellem de kompetencer, de færdiguddannede møder arbejdslivet med, og de behov og muligheder, der findes hos borgere og aftagerfeltet i praksis.

UCSJ's dimittender skal være i stand til at indgå i hverdagen som dygtige medarbejdere og samtidig besidde faglige og personlige kompetencer, som gør dem i stand til at tage et medansvar for at udvikle deres respektive professionsområder i samspil med teknologiske muligheder. Det er det, der flere steder i denne bog og i den øvrige projektformidling benævnes som *technological literacy* eller *(velfærds)teknologisk dannelse*.

Projektet er gennemført med støtte fra Den Europæiske Socialfond.

Læs mere om VIOL-projektet på www.ucsj.dk/viol

Redaktion: Kathrine Krageskov Eriksen

Journalist: Mikkel Jørnvil

Foto: Peter Jarvad m.fl.

Grafisk design: Onepointcompany

Tryk: HH Specialtryk

Oplag: 150 eksemplarer

Udgivet af: UCSJ Forlag

Trykt udgave: (ISBN) 978-87-92717-26-9

E-udgave: (ISBN) 978-87-92717-27-6

University College Sjælland – www.ucsj.dk

INDHOLD

Introduktion

- 4 Vi har hjulpet hinanden med at begribe konturerne af fremtiden
- 8 Velfærdsteknologi – et flydende begreb med mange interessenter

Artikler fra professionsområderne

- 14 Hvad nu hvis...
- 18 Der er brug for et nyt, kritisk og konstruktivt blik på teknologien
- 20 Kan en app til 13 kroner hjælpe patienter og sygeplejersker?
- 22 Når patienten møder sygeplejersken online
- 24 Velfærdsteknologi kan være med til at finde børns nærmeste udviklingszone
- 28 Børn og bytes forandrer den pædagogiske identitet
- 30 Læreruddannelsen har sat velfærdsteknologi på dagsordenen
- 34 Socialrådgiverens seks digitale dilemmaer

Afrunding af VIOL-projektet

- 40 Udvalgte citater
- 44 MOOCs forlænger VIOLs levetid

VIOL-projektets formål

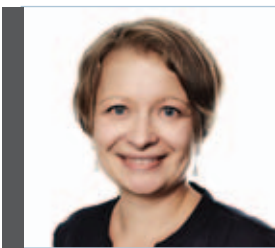
At udvikle og implementere et undervisningsindhold, en tilrettelæggelsesform og dertil knyttede læringsmiljøer i alle UCSJ's professionsuddannelser samt i efter- og videreuddannelsessammenhæng, som betyder, at alle UCSJ's studerende efter at have færdiggjort deres uddannelse har tilegnet sig kompetencer i at anvende, vurdere og medvirke til at innovere velfærdsteknologiske løsninger inden for deres arbejdsfelt.

Vi har hjulpet hinanden med at begribe konturerne af fremtiden

I to år har undervisere og forskere fra University College Sjælland og Roskilde Universitet beskæftiget sig med at blive klogere på, hvilke krav den velfærdsteknologiske udvikling stiller til fremtidens fagprofessionelle og udviklingen af professionsuddannelserne.

Det er indlysende, at professionshøjskoler må have et klart aftagerperspektiv for øje, når de udvikler deres uddannelsesstilbud, og til enhver tid skal det være sådan, at de færdiguddannede møder arbejdslivet med de faglige og personlige kompetencer, som efterspørges i de respektive professionsfelter. Det stiller store krav til blandt andre University College

Sjælland (UCSJ), som lidt banalt sagt har en forpligtelse til at være "på forkant med fremtiden". Og i en verden, hvor ikke mindst den teknologiske udvikling buldrer afsted, rummer forpligtelsen den centrale udfordring, at målet hele tiden er i bevægelse. Hvilket gør det vanskeligt at forudse, præcis hvilke krav der om bare få år stilles til en nyuddannet fagprofessionel.

Vi skal uddanne i nutiden til en fremtid, vi i sagens natur ikke kender ”

Forskningsprogramleder
Kathrine Krageskov Eriksen

Technological literacy

VIOL-projektet har haft til formål at skabe sammenhæng mellem netop fremtidens professionsarbejde og professionsuddannelserne med særligt fokus på velfærdsteknologi. Studerende, undervisere og forskere fra alle UCSJ's professionsuddannelser har medvirket, hvilket har akkumuleret viden, materiale og konkrete undervisnings- og uddannelsesdesigns både inden for og på tværs af de enkelte professionsområder.

- Vi har forsøgt at blive klogere på, hvordan den velfærdsteknologiske udvikling griber ind i professionsarbejdet, hvad de nye rammer fordrer af en kompetent fagprofessionel, og hvordan vi kan tolke og tale om disse bevægelser. Projektet har dermed hjulpet os til at få en bedre forståelse og en fælles referenceramme for at videreudvikle uddannelserne. Målet med det hele er, at de studerende tilegner sig det, man kan kalde *technological literacy* eller *(velfærds)teknologisk dannelse*, således at de bliver i stand til at forholde sig konstruktivt og kritisk til den teknologiske udvikling inden for deres respektive fagområder. Det gælder både i forhold til vores professionsuddannelser og i et efter- og videreuddannelsesperspektiv, fortæller Kathrine Krageskov Eriksen, som er forskningsprogramleder på UCSJ og ansvarlig for VIOL-projektet.

At uddanne til både *technological literacy* eller *(velfærds)teknologisk dannelse* handler om at integrere forløb i undervisningen, som både giver de studerende praktiske erfaringer med konkrete teknologier og faciliterer diskussioner om de problemstillinger, dobbeltheder og muligheder, som teknologierne fører med sig. Den form for kompetence er ikke noget, man

Projektet har hjulpet os til at få en bedre forståelse og en fælles referenceramme for at videreudvikle uddannelserne

Forskningsprogramleder
Kathrine Krageskov Eriksen

kan nøjes med at læse sig til, og der er af samme grund udviklet, afprøvet og evalueret et stort antal delprojekter og undervisningsforløb, som med forskellige indgangsvinkler har sat velfærdsteknologi på dagsordenen.

VIOL-projektets hjemmeside formidler cases, forskningsrapporter, MOOCs, læringsobjekter og artikler, så den samlede viden og det udarbejdede materiale kan danne afsæt for en fortsat udvikling inden for området.

Projektet skaber mulighedsrum

VIOL-projektet har været medvirkende til at skabe et særligt mulighedsrum. Først og fremmest, fordi der blev afsat ressourcer til at komme i dybden med komplekse temaer på mange forskellige niveauer. Forskere, ledere, undervisere og studerende fik derved lejligh-

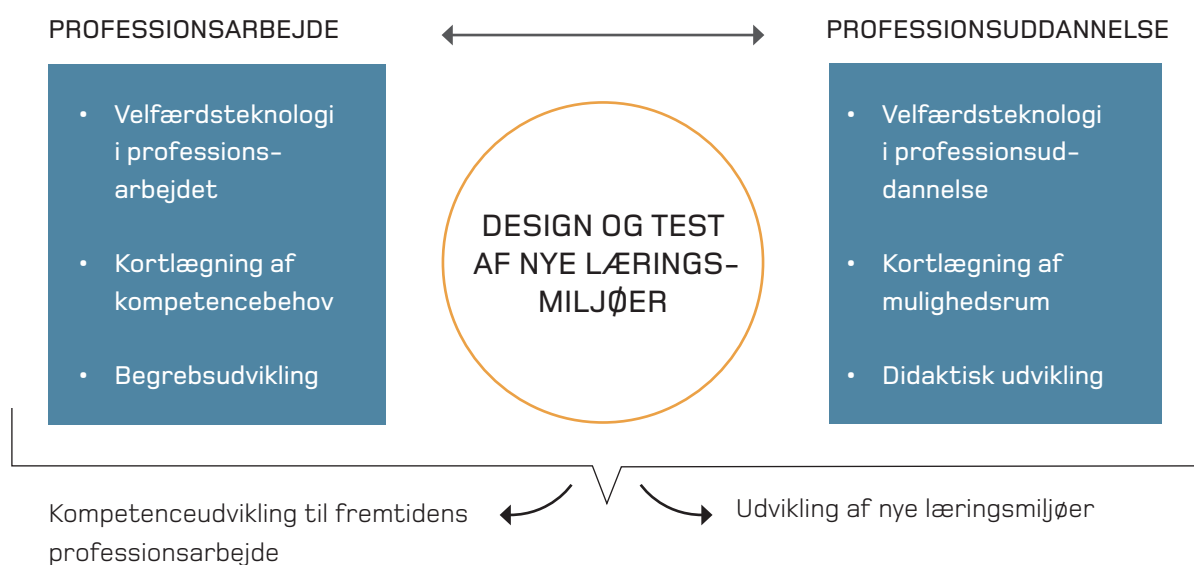
hed til at reflektere med sig selv og hinanden – også om problematikker, som det kræver tid og fordybelse helt at begribe perspektiverne eller relevansen af i forhold til ens eget professionsområde. Her har projektet åbnet for nye tilgange, som kan være med til at præge det fremtidige uddannelsesdesign – ganske enkelt fordi projektet har gjort det muligt at beskæftige sig så indgående med området.

Sideløbende er der i projektperioden sket et skift i den samfundsmæssige rammesætning omkring anvendelsen af begrebet velfærdsteknologi, og i hvor stor opmærksomhed temaet får i de danske medier. Hvor det tidligere primært har været synonymt med borgerrettede teknologier anvendt inden for sundhedsområdet, er anvendelsen af begrebet nu bredt mere ud, så det inkluderer teknologiske løsninger inden for flere – måske alle – former for offentlige velfærdsydelser. Dertil kommer, at

der næppe går en dag, uden at velfærdsteknologi som en del af løsningen på samfundets udfordringer er til debat i det offentlige rum. Hvilket er endnu en understregning af, at den velfærdsteknologiske udvikling er relevant at beskæftige sig med på alle UCSJ's professionsuddannelser.

- Vi skal uddanne i nutiden til en fremtid, vi i sagens natur ikke kender. Derfor kan vi aldrig vide, om vi gør det helt rigtige. Men med VIOL-projektet har vi skabt langt bedre forudsætninger for at tilrettelægge vores uddannelser, så vi uddanner velfærdsteknologisk kompetente fagprofessionelle. På tværs af alle professionerne. Vi har hjulpet hinanden med at begribe konturerne af fremtiden, og der findes nu et omfattende materiale at bygge videre på – både for de fagprofessionelle og for uddannelsesinstitutioner, siger Kathrine Krageskov Eriksen.

VIOL-PROJEKTET - FORSKNINGSBASERET UDDANNELSESUDVIKLING

Velfærdsteknologi

– et flydende begreb med mange interesser

Kært barn har mange navne og i tilfældet "velfærdsteknologi" også mange fortolkninger. For at kunne anvende begrebet i et uddannelsesperspektiv er det nødvendigt at udforske disse og på den måde nærme sig en rammesætning, der kan bruges på tværs af professionsområderne.

Ét er sikkert, når det gælder definitionen af begrebet velfærdsteknologi: Der findes ikke én definition, som alle er enige om. Det står klart ved et tilbageblik på de definitionsforslag og anvendelser, forskellige interesser har taget i brug gennem de seneste knapt 30 år fra den første anvendelse af begrebet til i dag, hvor en Google-søgning på "velfærdsteknologi" udløser langt over 200.000 hits. Dermed er velfærdsteknologibegrebet udtryk for en dagsorden, der nok fremstår flydende og uklar, men som samtidig vinder større og større indpas i alle de velfærdsprofessionelle arbejdsfelter.

VIOL-projektet griber velfærdsteknologibegrebet her. Dermed er projektets formål hverken at plædere for begrebets meningsfuldhed eller at lancere endnu et forsøg på en entydig begrebsdefinition. VIOL-projektet forholder sig til velfærdsteknologibegrebet i al sin uklarhed – som en markant del af den offentlige debat om velfærdsarbejde og velfærdssamfundet og dermed som en vej til at forstå sammenhænger mellem ny, borgernær teknologi og udvikling af de velfærdsprofessionelles arbejdsfelter, kerneopgaver og professionsidentiteter af betydning for professionsuddannelsesopgaven.

Mange forskellige definitioner

Ifølge Den Danske Ordbog var det magasinet Ingeniøren, der i 1986 første gang omtalte begrebet. Her blev det brugt i en sammenhæng, der havde fokus på den særlige *produktudvikling*, der må finde sted for at imødekomme *velfærdssamfundets særlige avancerede krav*. Men det var Sophie Hæstrup Andersen (S), der i 2007 – som en oversættelse af det engelske begreb *Ambient Assisted Living* – anvendte ordet *velfærdsteknologi* i en kontekst, der rakte ind i nutidens forståelse af begrebet, og for alvor fik sat det på samfundsagendaen. I de efterfølgende år, og helt frem til i dag, har der imidlertid nærmest været kamp om definitionen. Afhængig af interesser, tilhørsforhold og opfattelser veksler definitionerne fx mellem at fokusere på:

- Medarbejdere, der skal *arbejde* med velfærdsteknologi.
- Borgerne, der skal *anvende* velfærdsteknologi.
- Producenterne, der skal *udvikle og producere* velfærdsteknologi.

Samtidig er der store forskelle på, om der hovedsagligt er fokus på:

- Fysiske teknologier, systemer, omsorgsydelser eller viden.
- Om anvendelsen af begrebet afgrænses til sundhedssektoren, eller om det udvides til at omfatte alle velfærdssamfundets praksisfelter.
- Om værdien af velfærdsteknologien opfattes som forøgelse af livskvalitet for den enkelte bruger, eller om begrebet også kan omfatte ressourceoptimerende teknolo-

gier, som populært sagt kan understøtte, at der kan leveres flere ydelser til flere brugere for de samme penge.

Dermed er der hverken enighed om forståelsen af *velfærds-* eller *teknologiledet* i begrebet velfærdsteknologi. Variationen i – og striden om – begrebet fremgår af de fem følgende eksempler:

Velfærdsteknologi er den teknologi, der kan hjælpe og assistere brugere af den offentlige service især inden for social-, ældre-, handicap- og misbrugsområdet. Det kan være ting som intelligente hjælpemidler, sensorer, intelligent tøj, robotter, talende pilleæsker og smarte boliger.

(Claus F. Nielsen, daværende konsulent i KL, i tidsskriftet "Danske Kommuner", 2007)

Brugerrettede teknologier, der forsyner eller assisterer brugeren med én eller flere velfærdsydelser. Velfærdsteknologi er teknologisk understøtning og forstærkning af fx tryghed, sikkerhed, daglige gøremål og mobilitet i den daglige færden. Den er især rettet mod ældre mennesker, personer med kroniske sygdomme samt borgere med handicap i forskellige former og grader.

(Debatoplæg af Ingeniørforeningen IDA og KL, 2008)

Velfærdsteknologi forstås som teknologiske systemer og hjælpemidler, der understøtter den offentlige medarbejders arbejde i dagligdagen. Velfærdsteknologi skal ikke erstatte medarbejderen, men derimod være behjælpelig med en bedre og mere effektiv opgaveløsning samt skabe bedre livskvalitet for brugeren og borgeren.

(Definition af LO i publikationen „Vækst og Velfærd“, 2011)

Velfærdsteknologi er brugerorienterede teknologier, der forsyner eller assisterer brugerne med én eller flere offentlige eller private velfærdsydelser og produkter. Velfærdsteknologi er teknologisk understøtning og forstærkning af fx tryghed, sikkerhed, daglige gøremål og mobilitet i den daglige færden i og uden for boligen. Velfærdsteknologien er især rettet mod ældre mennesker, personer med kroniske sygdomme samt borgere med handicap i forskellige former og grader. Fokus for velfærdsteknologierne er at sikre en bedre ressourceudnyttelse i forbindelse med velfærdsydelser og/eller at tilvejebringe en bedre kvalitet af disse ydelser for deres brugere.

(Wikipedia, 2015)

Viden og tekniske hjælpemidler der bruges inden for fx ældre-, pleje- og sundhedsområdet.

(Den Danske Ordbog, 2015)

Velfærdsteknologi og velfærdssamfund

På sin vis kan det virke paradoksalt, at velfærdsteknologibegrebet har vundet så stort indpas, når velfærdsstaten samtidig er under et historisk pres – men det er formodentlig netop i dette pres, at baggrunden for begrebets opblomstring skal findes. Velfærdsteknologi lanceres af forskellige aktører og på forskellig vis som en af de helt centrale løsninger, når det gælder bevarelse og udvikling af et velfærdssamfund udfordret af bl.a. følgende omstændigheder:

- I kølvandet på den finansielle og økonomiske krise er der et øget pres for at nedbringe omkostningerne, øge effektiviteten og begrænse ressourcerne. Det gælder både i den offentlige sektor og i det private erhvervsliv.
- Den demografiske udvikling medfører en dobbelt udfordring: Der bliver flere ældre og færre til at tage sig af dem.
- Der er stigende forventninger til de offentlige ydelser – både hvad angår kvantitet og kvalitet.

I sin brede definition rummer velfærdsteknologibegrebet både kvantitative dimensioner i form af bedre udnyttelse af ressourcer samt mere borgernære og kvalitative dimensioner, og kan dermed ses som en samlet formel, der taler direkte ind i behovet for at få flere varme hænder ud af færre ressourcer.

I dette perspektiv bliver det også forståeligt, at den velfærdsteknologiske diskurs i stigende grad finder fodfæste inden for alle velfærdsprofessionernes arbejdsområder. Og hvor anvendelsen af begrebet tidligere har været fokuseret omkring sundhed og pleje, står det nu klart, at begrebet også vinder indpas i bl.a. læreres, pædagogers og socialrådgiveres arbejdsfelter.

Velfærdsteknologi og professionsuddannelse

Når velfærdsteknologi er et så politiseret og dynamisk begreb, som ikke i sig selv udtrykker nogen konkret genstand eller entydig retning, forekommer det umiddelbart vanskeligt at navigere efter i en uddannelsesmæssig kontekst. For hvorfor og hvordan skal man arbejde med velfærdsteknologi som en del af målsætningen for uddannelsers indhold og tilrettelæggelse, hvis der ikke findes en entydig definition af begrebet?

VIOL-projektet har grebet det uddannelsesmæssige potentiale ved at opgive forestillingen om at kunne koble velfærdsteknologibegrebet til klart afgrænsede typer af teknologi, der skal undervises i anvendelsen af – og i stedet imødekomme den kobling af teknologi og professions- og samfundskontekst, som velfærdsteknologibegrebet er affødt af.

I VIOL-projektet har vi gennem analyser af velfærdsteknologibegrebets anvendelse i og påvirkning af UCSJ's professionsfelter forsøgt at blive klogere på meget mere end "blot" teknologien i sig selv. Endvidere har vi omsat disse analyser til nye undervisningsdesigns, som er afprøvet og evalueret i flere omgange. Og dermed viser projektet, at det at

sætte velfærdsteknologi på professionsuddannelsesdagsordenen kan åbne for centrale drøftelser og udvikling af professionsarbejde og -uddannelser, der rækker ud over en mere snæver stillingtagen til teknologiorienterede færdigheder og kompetencer.

I denne bog kan du læse om, hvordan sundhedsprofessionelle, socialrådgivere, lærere og pæagoger har arbejdet med værdfærdsteknologi inden for VIOL-projektet. Bogen giver eksempler på, hvordan velfærdsteknologien udgør et centralt element i udviklingen af det konkrete professionsarbejde, professionsidentiteten såvel som professionens rolle i samfundet og dermed også stiller en lang række nye krav til professionsuddannelserne. På projektets hjemmeside www.ucsj.dk/viol kan du finde mere information, relevante links, forskningsbaserede artikler og materialer.

A photograph of four young women laughing and talking together in a bright, modern setting. They are dressed in casual, contemporary clothing. The image is overlaid with a semi-transparent orange banner at the bottom, which contains the text.

Artikler fra professionsområderne

Den velfærdsteknologiske udvikling griber ind i alle professionsområder. Kom med ud af komfortzonen – helt ud i naturen – og læs blandt andet om tværfaglighed, teknologiske dobbeltheder, dannelse og integrationen af velfærdsteknologi i UCSJ's uddannelser.

Hvad nu hvis...

Samarbejde mellem de sundhedsprofessionelle uddannelser udvikler de studerendes kompetencer og kan medvirke til at skabe et nyt mindset.

Muligheden for at se på hele ergoterapeutuddannelsen med velfærdsteknologiske briller har allerede sat sine konkrete spor. Det fortæller lektor Camilla Pyndt, der som et af de vigtigste indsatsområder har brugt VIOL-projektet til at gennemgå hvert af uddannelsens 14 moduler for at finde frem til, hvordan velfærdsteknologi

kan blive en mere integreret del af det samlede uddannelsesforløb. Gennemgangen gjorde det blandt andet tydeligere, hvilke moduler der er særligt egnede til at arbejde med temaet, ligesom projektet gav mulighed for at afprøve nye idéer i praksis og implementere justeringerne i de fremtidige læreplaner.

Et innovativt mindset

Endnu har ingen studerende gennemført det nye uddannelsesdesign i sin helhed, men erfaringerne fra de moduler, der er blevet afviklet og evalueret, er positive. De studerende har i undervisningen blandt andet beskæftiget sig med helt grundlæggende spørgsmål om, hvad der egentlig ligger i begrebet *velfærdsteknologi*. Som eksempler på spørgsmål og diskussioner kan nævnes:

- Har velfærdsteknologi altid at gøre med "en dims" eller et fysisk hjælpemiddel af den ene eller anden slags, eller skal begrebet forstås i et meget bredere perspektiv?
- Hvordan påvirker den velfærdsteknologiske udvikling de sundhedsprofessionelles arbejde, og hvilke krav stiller dette til de studerende, når de en dag skal starte på deres professionelle karrierer?
- Hvilke dobbeltheder og dilemmaer følger med den teknologiske udvikling?

Arbejdet med at integrere undervisning om velfærdsteknologi i løbet af et helt uddannelsesforløb, og ikke bare i enkelte moduler, hænger sammen med intentionen om at præge de studerende på en sådan måde, at de får udviklet et nyt *mindset* omkring deres egen profession.

- Som det er nu, får de studerende kendskab til hjælpemidler og velfærdsteknologi, de får arbejdet med at udvælge de rigtige løsninger til borgerne og kan håndtere sagsbehandlingen. Men når det kommer til at udvikle og videreudvikle velfærdsteknologi, kræver det, at de studerende uddannes til at have et *innovativt* mindset – og det er noget, der hidtil har manglet som en integreret del af ergoterapeutuddannelsen, siger Camilla Pyndt.

Hun uddyber, at det ikke er en kompetence, man kan lære på et enkelt modul eller to. Tværtimod må et sådant mindset udspringe af en integreret tilgang, hvor man sørger for at italesætte velfærdsteknologiske problemstillinger og spørgsmål som en ekstra dimension til den eksisterende undervisning. Som en ny vinkel eller en ekstra "krølle på halen", som engagerer de studerende i emnet og med tiden giver dem vane for – og mod til – at engagere sig i og tage medansvar for innovationen inden for området.

De studerende skal lære at tænke "hvad nu hvis", når de støder på en udfordring, og når de kan ane konturerne af en alternativ løsning, skal de turde at sige "det prøver vi". ”

Camilla Pyndt,
lektor og ergoterapeut

Tværfagligt samarbejde udvikler de studerende

En anden tilgang til at arbejde med at udvikle de studerendes kompetencer, så de vænner sig til at se på deres fag fra nye og innovative vinkler, handler om at indgå i et tværgående samarbejde mellem de sundhedsfaglige professionsområder. Dette er der i og for sig ikke noget nyt i, men når det kommer til tværgående samarbejde omkring netop det velfærdsteknologiske tema, bevæger man sig ind på et forholdsvist ubeskrevet territorium.

Et konkret eksempel på dette fra VIOL-projektet er en klynge af studerende, som i skrivende stund er i gang med deres bachelorprojektforløb. Klyngen består af deltagere fra ergoterapeut-, fysioterapeut- og sygeplejerskeuddannelserne, og selvom den er helt nyetableret, gav allerede det første møde mening at deltage i for de studerende. Her fik de hver især mulighed for at præsentere planerne for deres projekter for hinanden og kunne dele tanker, planer og problemstillinger.

- Tidligere har vi arbejdet tværgående i løbet af et helt modul på 10 uger, og i forbindelse med klyngen var det igen positivt at opleve, hvordan vi kan udfordre og inspirere hinanden på tværs af professionerne. Det kan være i praksis, når vi samarbejder om at se på en fælles problemstilling med hver vores tilgange og fokusområder, og det kan være i forbindelse med fx bacheloropgaverne, hvor vi kan hjælpe hinanden med supplerende teorier, viden og nyttige sites, siger sygeplejerskestuderende Heidi Nonbo.

Sammen med sin gruppe er hun netop nu ved at afslutte sin uddannelse med et projekt, der tager fat i en velfærdsteknologisk løsning, som skal samle vigtige informationer målrettet til

kræftpatienter i en funktionel app. Systemet findes i forvejen hos Kræftens Bekæmpelse, men Heidi Nonbos gruppe vil via deres projekt pege på en række områder, som kan videreudvikle appen, så den bliver et bedre værktøj for den enkelte patient. De er i kontakt med Kræftens Bekæmpelse, som har vist interesse for idéerne, og dermed arbejder gruppen i krydsfeltet mellem uddannelse, professionspraksis, borgere og velfærdsteknologiske producenter, som er en vej til udvikling af de sundhedsprofessionelle uddannelser. Og det er netop det mindset, Camilla Pyndt efterlyser, når hun taler om at få de studerende til at tage et medansvar for at udvikle og videreudvikle velfærdsteknologiske løsninger.

- De studerende skal lære at tænke "hvad nu hvis", når de støder på en udfordring, og når de kan ane konturerne af en alternativ løsning, skal de turde at sige "det prøver vi", siger Camilla Pyndt, som tror på, at oplevelsen af faktisk at kunne medvirke til at udvikle velfærdsteknologiske løsninger vil smitte positivt af på både studiemiljøet og ude i praksis.

Det var igen positivt at opleve, hvordan vi kan udfordre og inspirere hinanden på tværs af professionerne. ”

Heidi Nonbo,
sygeplejerskestuderende

FREMTIDENS SUNDHEDSVÆSEN:

DER ER BRUG FOR ET NYT, KRITISK OG
KONSTRUKTIVT BLIK PÅ TEKNOLOGIEN

Set ud fra et borgerperspektiv siger det sig selv, at de bedste velfærdsteknologiske løsninger ikke nødvendigvis kommer fra it-udviklere og programmører. Det stiller nye krav til fremtidens sundhedsprofessionelle, som skal lære at forholde sig kritisk og konstruktivt til ny teknologi og innovation.

University College Sjælland har stort fokus på at gøre temaer som innovation, teknologi og kreativitet til naturlige elementer på sine professionsuddannelser, og der findes mange gode eksempler på, hvordan det inspirerer og præger de studerende.

Den bagvedliggende tanke er, at de nyuddannede med de rette værktøjer, vilje og mod bliver i stand til at tage større del i udviklingen af deres fremtidige arbejdspladser. Frem for blot at tilpasse sig under de eksisterende rammer. Eller sagt på en anden måde: De studerende skal rustes til at kunne udfolde og udfordre fremtiden på fagligt relevante og ansvarlige måder.

Færre varme hænder til flere kronisk syge

- Antallet og omfanget af nye reformer på sundhedsområdet har været stigende i flere år. Der bliver populært sagt færre varme hænder til flere kronisk syge, og det er klart, at det stiller store krav til at effektivisere hele sundheds-

systemet. Det forholder vi os til som professionshøjskole ved blandt andet at uddanne de studerende til at blive mere læringskompetente. For med den hastighed, tingene udvikler sig, bliver det mere og mere vigtigt, at de nyuddannede er i stand til at håndtere konstante forandringer. Og meget gerne ved selv at tage aktivt del i udviklingen”, siger Mikala Hansbøl, der er forsker og projektleder på UCSJ.

Behovet for læringskompetente medarbejdere forstærkes yderligere af det faktum, at hverdagen ser meget forskellig ud fra kommune til kommune. Nogle kan fx være gået langt i inddragelsen af teknologi, mens andre først er ved at tage de første skridt. Nogle har været gode til at arbejde på tværs af faggrænser, mens andre arbejder mere siloopdelt. Og så videre. Den forskelligartede virkelighed er den, de studerende en dag skal arbejde i, og det gør det umuligt at uddanne en færdig og helstøbt fagprofessionel, der som en puslespilsbrik kan passe ind i enhver organisation.

Fremtidens sundhedsprofessionelle er bidragsydere til nye teknologiske løsninger

Mikala Hansbøl lægger desuden vægt på vigtigheden af ikke at overromantisere brugen af teknologi, ligesom hun tager afstand fra klicheen om at "stå rustet til fremtiden". Det helt afgørende, som UCSJ har stort fokus på at integrere i sine uddannelser, er, at fremtidens sundhedsprofessionelle er i stand til at forholde sig konstruktivt og kritisk til de sociale konsekvenser af den effektiviseringsdiskurs, der præger debatten. Herunder er et centralt tema at kunne forholde sig proaktivt og konstruktivt til ny teknologi. Ikke blot

for at udforske teknologiens muligheder og begrænsninger – men for at kunne forholde sig til dem i et større perspektiv.

- Fremtiden sundhedsprofessionelle skal også kunne se sig selv som mulige bidragsydere til nye teknologier og it-løsninger. Set ud fra et borgerperspektiv siger det sig selv, at de bedste løsninger ikke nødvendigvis kommer fra it-udviklere og programmører, som er dygtige til det tekniske men mangler den sundhedsfaglige baggrund. Her findes der nogle meget spændende perspektiver for de sundhedsprofessionelle, siger Mikala Hansbøl.

KAN EN APP TIL 13 KR. HJÆLPE PATIENTER OG SYGEPLEJERSKER?

Sygeplejerskestuderende peger på simple teknologiske løsninger, der kan forbedre kommunikationen med ikke-dansktalende patienter.

At ville noget med sin faglighed kendetegner de tre sygeplejerskestuderende, Liv Malmquist, Aynur Kutluca og Sascha Vikkelsø, som med deres tolkeprojekt vandt den afsluttende idékonkurrence på uddannelsens valgmodul 13. De havde valgt linjen "Innovation og Formidlingskompetence" og var enige om stille skarpt

på problemstillinger i forbindelse med indlæggelse af ikke-dansktalende patienter.

- Når man som sygeplejerske ikke kan kommunikere ordentligt med de patienter, der hverken taler dansk eller engelsk, skaber det frustration hos både patienter og personale,

fortæller Aynur Kutluca, og understreger, at konsekvensen kan være, at patienten ikke får den rette hjælp eller behandling.

De tre studerende var overbeviste om, at der fandtes et reelt problem at tage fat på, og da de kunne konstatere, at deres antagelser blev bekræftet af litteraturen på området, gik de i gang med at sætte sig dybere ind i problemstillingerne samt at identificere mulige løsningsmuligheder.

Projektet på uddannelsen var en del af VIOL-projektet, hvor UCSJ i 2013-2015 satte fokus på, hvordan studerende og uddannelser, professioner og arbejdspladser kan få sat velfærdsteknologiske løsninger og dilemmaer i fokus på nye måder.

Billigt, effektivt og let at tage i brug

Det konkrete forslag, som de vandt idékonkurrencen med, inkluderede en tablet, to headset og en app til 13 kroner. Det simple setup fungerer, som man kender det fra Google Translate, hvor man hurtigt kan oversætte et ord eller en sætning fra fx dansk til tyrkisk. Med appen "Aktiv stemme" slipper man imidlertid for at indtaste sætningerne. I stedet bruger man sin stemme.

- Vi gik målrettet efter en løsning, der var billig, effektiv og mulig at bruge i morgen. Aktiv Stemme er ikke den perfekte løsning, men tænkningen kan bruges til at bygge videre på, siger Liv Malmquist, og forklarer, at den besværlige kommunikation ofte tager udgangspunkt i helt basale spørgsmål.

- Meningen er jo ikke, at vores løsning skal bruges til at stille diagnoser med. Vi har fokuseret på dagligdagens temaer og situationer, hvor der ikke er en tolk til stede, men hvor

det alligevel er vigtigt at kunne føre en dialog med patienten. Er vandet for varmt? Hvor har du smerter? Får du besøg i dag? Spørgsmål som disse er vigtige for patientens trivsel. Og samtidig er en sygeplejerskes daglige observationer og dialog vigtig i forhold til at skabe et helhedsbillede af den enkelte patients situation, siger Liv Malmquist.

NÅR PATIENTEN MØDER SYGEPLEJERSKEN ONLINE

Artikel fra www.ucsj.dk

Vil patienter med Kronisk Obstruktiv Lungesygdom (KOL) opfatte fysisk træning via skærmen som noget positivt? Kan dialogen mellem sygeplejersker og patienter somme tider klares digitalt? Det var nogle af spørgsmålene i projektet "Det levende liv med velfærdsteknologi", som tre sygeplejerskestuderende fra UCSJ gennemførte i samarbejde med Holbæk Kommune. Erfaringerne, de gjorde sig, giver stof til eftertanke – både for de studerende selv, deres underviser og kommunen.

Omkring 430.000 danskere har KOL, men kun halvdelen er klar over det, og i fremtiden vil antallet stige, i takt med at vi lever længere. Ud over at være en alvorlig og til tider tabuiseret sygdom er behandlingen af KOL-patienter en dyr og ressourcekrævende udfordring for det danske sundhedsvæsen.

Fysisk træning via skærmen

Perspektiverne i at tænke nyt og innovativt var derfor til at få øje på, da Holbæk Kommune og UCSJ indgik i et samarbejde om et projekt, der skulle undersøge KOL-patienters holdninger til brugen af velfærdsteknologi.

I løbet af en 14-dages periode skulle de sygeplejestuderende følge, observere og interviewe

en lille gruppe KOL-patienter, som i forvejen var tilknyttet et projekt, hvor en fysioterapeut trænede med dem via en skærm. De sygeplejestuderende skulle både undersøge patienternes oplevelser med skærmt træningen samt deres holdninger til tanken om, at også noget af dialogen med sygeplejerskerne kunne foregå via en computer.

Blandt de konkrete erfaringer, de studerende gjorde sig, var, at patienterne grundlæggende var positive over brugen af teknologi – men at kommunikationen bliver bedst, når man også har mødt, dem man taler med, i det fysiske rum.

Teleløsninger giver nye muligheder for dialog

- Teknologi i sig selv er ikke så interessant. Men når teknologien kan bruges til at ændre samspillet mellem patienter og de fagprofessionelle, begynder der at ske noget væsentligt, siger Kirsten Teglgård Lund, lektor på UCSJ.

- Kommunikation via teleløsninger giver nye muligheder for dialog mellem sygeplejerske og KOL-patient. Fx om medicin eller om ændringer i patientens tilstand. I dag er meget af den dialog begrænset til de perioder, hvor patienten er indlagt og i fysisk kontakt med læger og sygeplejersker. Men når patienten er udskrevet, bliver det sværere at kommunikere. Her er det oplagt at forholde sig til, hvordan man kan anvende teknologiske løsninger som en integreret del af et patientforløb.

Kirsten Teglgaard Lund understreger derfor vigtigheden af, at de studerende bliver dygtige til at anvende, vurdere og forholde sig kritisk til telemedicinske løsninger.

Tværfaglighed giver nye dimensioner

Både Kirsten Teglgaard Lund og de studerende lægger meget vægt på værdien af at komme helt tæt på både praksis og andre faggrupper – fx fysioterapeuter og ernæringsvejledere. Blandt andet betød den tværfaglige indgangsvinkel, at de sygeplejestuderende kunne identificere snitflader mellem faggrænserne, hvor patienten fik modstridende informationer, eller hvor patientforløbet på anden vis ikke hang sammen. Disse observationer kunne de studerende løbende give videre til de rette kontaktpersoner, så kommunen fik mulighed for at evaluere og udvikle sine tiltag på området.

- Det var en utrolig lærerig proces at komme så tæt på praksis, og det er min opfattelse, at både patienterne, kommunen, de studerende og jeg fik meget ud af det. Alene det, at der opstod et nært samspil mellem fysioterapeuten og de sygeplejestuderende, udgjorde en værdi, som jeg kan drage nytte af fremover i

min undervisning, fortæller Kirsten Teglgaard, der også fik skabt nye relationer til bl.a. Lungeforeningen og nøglepersoner i kommunen.

Studerende med til at gøre en forskel

At oplevelserne med projektet har gjort indtryk på de studerende, er der ingen tvivl om.

- Vi kom mere ud, lavede flere ting end vores medstuderende og formidlede vores resultater til praksis inden eksamen. Det var utrolig lærerigt at følge de professionelle og samtidig byde ind med noget fagligt. Når jeg tænker tilbage på forløbet, synes jeg, at vi var med til at gøre en forskel, siger Tina Egelund Nielsen, som var en af de tre studerende bag projektet.

Del af EU-støttet projekt

Projektforløbet i Holbæk er en del af det EU-støttede projekt "VIOL", der sætter fokus på udfordringer og dilemmaer om nye velfærdsteknologiske løsninger. UCSJ sætter i projektet i 2014 fokus på, hvordan studerende og uddannelser, professioner og arbejdspladser kan arbejde med fremtidens teknologier og høste de ønskede gevinster for borgere, samfundsøkonomi og velfærd.

Velfærdsteknologi kan være med til at finde **børns** nærmeste udviklingszone

Det startede med kaos, men endte med et 10-tal. Udstyret med iPad og børnehavnebørn begav fire pædagogstuderende sig ud i naturen. Og ud på ukendt grund.

Dér stod de så. Fire pædagogstuderende klemte sammen med seks små børn og en pædagog i en lille kaffestue. Bare én dag efter at de havde talt med børnehavederen om deres projekt, som de havde tænkt sig at bruge lidt længere tid på at forberede. Børnene var desuden en hel del mindre end de førskolebørn, gruppen havde forestillet sig at skulle beskæftige sig med, så alt i alt blev de første timer af de studerendes eksamensprojekt noget anderledes end forventet.

Ude af komfortzonen

På sæt og vis var den lidt kaotiske opstart meget sigende for en af de mere overordnede betragtninger, de pædagogstuderende gjorde sig omkring deres eksamensprojekt. Da deres arbejde både skulle fungere som eksamensopgave og som en del af VIOL-projektet, var det på forhånd defineret, at der skulle indgå

to bestemte ingredienser: En iPad og et antal børnehavnebørn.

- Vi havde i vores problemformulering besluttet, at vi ønskede at inkludere tosprogede børn i vores arbejde – og det kom til at holde stik. Men ellers måtte vi indstille os på, at tingene ikke helt blev, som vi havde talt om. Børnene var nogle år yngre, end de fleste af os havde erfaringer med. Vi fik nærmest ingen forberedelsestid. Og vi skulle finde ud af, hvordan vi kunne integrere en iPad i forløbet. Sammenlagt betød det, at vi med det samme kom et godt stykke væk fra vores komfortzone, siger Line Lindenskov Lie, som trækker en parallel fra gruppens konkrete udfordring med børnene til den usikkerhed, der for mange kan være forbundet med at skulle kaste sig ud i at inkludere velfærdsteknologi i det pædagogiske arbejde.

Der skulle dog ikke gå længe, før de pædagogstuderende fandt sig væsentlig bedre til rette, og snart stod det klart, at iPaden skabte en ekstra stor interesse blandt børnene. De pædagogstuderende kunne konstatere, at iPaden kunne mere og andet end at underholde. Den kunne i høj grad også bruges i det pædagogiske arbejde.

Hvor bor muldvarpen?

Naturen skabte rammerne for de næste fire dages samvær med børnene. Der blev fisket, fanget frøer, digtet historier og gået ture i skoven, og iPaden blev i flere sammenhæng brugt som et pædagogisk værktøj i forhold til at formidle viden og koble denne sammen med det, der blev oplevet i naturen. For eksempel brugte de studerende en app med dyrelyde, som børnene kunne lytte til og snakke om – og senere kunne de prøve, om de kunne opleve de samme lyde i skoven. På iPaden så børnene også en udsendelse med Martin og Ketil (TV-værter i en række populære børneudsendelser), som dannede udgangspunkt for en god snak om naturen og de dyr, man kan møde.

Et helt konkret eksempel på, hvordan medbringen af teknologi i naturen skabte nye perspektiver og muligheder, var, da nogle af børnene fandt et muldvarpeskud. At muldvarpen for længst var væk, lå snart klart. Der var i hvert fald ingen hjemme under jordbunken. Til gengæld var det let at finde billeder og information om muldvarper via nettet på iPaden, og det appellerede til børnenes forestillings-evne, når de fandt ud af, hvordan en muldvarp ser ud, og hvordan den graver lange tunneller under jorden. Derved fungerede iPaden som et multimodalt bindeled mellem viden og egne oplevelser, og kunne på den måde indgå som et værdifuldt redskab i de studerendes arbejde med børnegruppen.

Vi måtte indstille os på, at tingene ikke helt blev, som vi havde talt om. Børnene var nogle år yngre, end de fleste af os havde erfaringer med. Vi fik nærmest ingen forberedelsestid. Og vi skulle finde ud af, hvordan vi kunne integrere en iPad i forløbet. ”

Line Lindenskov Lie,
pædagogstuderende

Undersøgelser viser, at tosprogede børn i gennemsnit er mindre vant til at have teknologi mellem hænderne i hjemmet, end det gør sig gældende for etniske danskere. ”

Mathias Theil Møllmann,
pædagogstuderende

- Noget af det vigtigste, når man har med børn at gøre, er at have øje for deres nærmeste udviklingszoner. Altså: Hvor kan man med en lille smule hjælp åbne op for nye forståelser, så de pludselig ser verden fra en anden vinkel? Her kan brugen af multimodale værktøjer som fx en iPad være meget nyttig, fordi det involverer flere sanser og kan bruges i et samspil fra barn til barn og mellem børn og voksne, siger pædagogstuderende Henrik Lønborg.

Teknologiske dobbeltheder

De fire studerende ser afgjort flere fordele end ulemper, når det gælder brugen af velfærdsteknologi i deres fag. Deres erfaring og overbevisning er, at teknologierne kun

bliver til ulemper, hvis de bliver brugt forkert eller med de forkerte intentioner. Fx vil mange forældre kunne nikke genkendende til iPads evne til at passivisere deres børn i nogle timer, så der bliver fred og ro i hjemmet. Men set ud fra et fagligt perspektiv findes der på det område en fin balance at være opmærksom på. For lige så nødvendigt det somme tider er med fred og ro, findes der også behov for larm og uoverensstemmelser, som er med til at skabe dynamik og udvikling. Med andre ord må en iPad aldrig blive reduceret til en "dums", som blot tages i brug, når børnene bliver for larmende eller utålmodige. Ligesom brugen heller ikke må tage overhånd, fordi der stadig er behov for masser af nærvær og leg uden strøm sat til.

Set i det perspektiv indeholder brugen af velfærdsteknologi både en risiko og et potentiale, når det gælder børns udvikling. Risiko for overdrevent eller ureflekteret brug. Potentiale for læring, engagement og muligheden for at give børn adgang til at tilegne sig en grad af digital dannelse, som vil komme dem til gode mange år frem.

Den digitale dannelse er vigtig for alle børn, men som tidligere nævnt havde de pædagogstuderende defineret tosprogede børn som et særligt fokusområde i projektet. Og det er der en helt konkret anledning til, fortæller Mathias Theil Møllmann:

- Undersøgelser viser, at tosprogede børn i gennemsnit er mindre vant til at have teknologi mellem hænderne i hjemmet, end det gør sig gældende for etniske danskere. Som samfundet udvikler sig, kan det have negative konsekvenser, og det er endnu et argument for, at velfærdsteknologien også har en vigtig rolle at spille inden for det pædagogiske professionsområde. Når teknologi integreres som en

del af hverdagen i daginstitutionerne kan det være med til at forebygge, at børn, der ikke er teknologivante hjemmefra, falder bagud i forhold til andre, som er vant til at have med smartphones, iPads, computere og spillekonsoller at gøre fra en meget tidlig alder.

Et 10-tal i hus

Trods de indledende udfordringer gik det godt til eksamen for de fire pædagogstuderende. De høstede et flot 10-tal for deres opgave og kan se tilbage på et forløb, hvor de fik flyttet på deres egne opfattelser af, hvordan man kan integrere teknologi i det pædagogiske professionsområde. Herudover har de fået skærpet erkendelsen af, at digitaliseringen er et område, der er i evig udvikling.

- Der findes så mange muligheder for at tage teknologien i brug i arbejdet, og det stiller krav til den enkelte pædagog. Blandt andet fordi nogle børn jo altid vil være flere skridt foran en selv, når det kommer til nye platforme, udtryk og anvendelsesmuligheder. Det kan være med til at bringe en lidt ud af komfortzonen, som vi også oplevede det i starten af vores forløb i børnehaven, men det var vores oplevelse, at man hurtigt finder nogle enkle og gode løsninger, slutter Henrik Lønborg.

Børn og bytes

forandrer den pædagogiske identitet

Teknologien forandrer relationer mellem pædagoger, børn og forældre. Fx kan forældre meget lettere følge med i institutionens liv, men der findes også en slagside i form af mindre personlig kontakt. Digitale dilemmaer skal italesættes.

Det handler blandt andet om dannelse og evnen til kritisk refleksion, når University College Sjælland i fremtiden vil øge sit fokus på anvendelsen af ny teknologi på pædagoguddannelsen.

Der er brug for at udfordre vanetænkningen. For ude i praksis vil de nyuddannede pædagoger blive mødt af både muligheder, problemstillinger og dobbeltheder inden for helt nye områder, som vil være med til at definere deres faglighed og identitet.

Mange pædagoger er omgivet af mere teknologi, end de tænker på til hverdag. Ud over institutionernes egne computere, digitale whiteboards, spillekonsoller og projektorer medbringer børn og unge deres egne smartphones og tablets, og samtidig afprøver

flere institutioner nye registreringsmetoder og kommunikationsveje. Samlet set betyder det, at der findes mere teknologi i institutionerne end nogensinde før.

Teknologierne indeholder altid en dobbelthed

I første omgang vil det naturligt medføre en række tekniske spørgsmål, som kræver sine svar, men herudover – og mere dybtliggende – avler det teknologiske indtog en række faglige dilemmaer. Er brugen af teknologi pacificerende eller involverende? Hvem er teknologien først og fremmest til gavn for? Og så videre. Dilemmaer, som der ikke findes entydige svar på, men som er vigtige for de fagprofessionelle at kunne forholde sig til for at kunne indgå i en kvalificeret diskussion om både teknologiens påvirkning af dagligdagen og fagets udvikling.

- Det er en vigtig diskussion for de fagprofessionelle og dermed også for de studerende og os som professionshøjskole. Uanset om det drejer sig om brugen af sociale medier, iPads som læringsmiddel eller noget helt tredje, findes der altid en dobbelthed, som man skal kunne forholde sig konstruktivt og kritisk til, siger Jonas Sprogøe, som er forsker på UCSJ og tilknyttet VIOL-projektet.

De bedste intentioner kan have negative konsekvenser

Jonas Sprogøe nævner som eksempel softwareprogrammet Garageband, som kan bruges til at komponere musik. Programmet er oplagt at inddrage i musikundervisningen, og det rummer uden tvivl en hel verden af spændende og opdaterede muligheder. Men med mulighederne følger der også dilemmaer – fx hvis den producerede musik bliver uploadet på sociale medier som YouTube og Facebook.

- Her skal pædagogerne virkelig være opmærksomme. Ud over risikoen for at krænke ophavsrettigheder er der alle spørgsmålene og de skrevne og uskrevne regler om adfærd på nettet – ikke mindst når det gælder børn og unge. De bedste intentioner fra en pædagogs side kan vise sig at medføre negative konsekvenser. Et langt stykke ad vejen handler det om sund fornuft, men på mange områder er der behov for læring, forberedelse og diskussion for at kunne navigere professionelt i dette spændingsfelt, siger Jonas Sprogøe, og tilføjer at det hele ikke handler om problemer, men i langt højere grad om evnen til at forholde sig kritisk og konstruktivt.

Relationer bliver påvirket – positivt eller negativt

Således handler forskerens primære fokus om, hvordan anvendelsen af ny teknologi i praksis kan og skal præge de didaktiske overvejelser på UCSJ. Og alene italesættelsen af emnet kan indeholde en værdi i sig selv.

- Jeg fornemmer, at der både i praksisfeltet og på uddannelsen er lidt berøringsangst. Men det er der ikke noget underligt ved, for inddragelse af ny teknologi har ikke haft så stort fokus på det pædagogiske område, som det

er tilfældet på fx sundhedsprofessionerne og læreruddannelsen, siger Jonas Sprogøe.

Teknologien kan også tænkes at udfordre noget så dybtliggende som pædagogernes faglige identitet. For ingen kan eksakt vide, hvordan de fagprofessionelles roller vil ændre sig i takt med udviklingen.

Som eksempel på et af de grundlæggende områder, hvor der formentlig vil ske forandringer, kan nævnes de nære og vigtige relationer mellem pædagog og de børn og forældre, der er tilknyttet de forskellige institutioner. Det er nærliggende at forestille sig, at relationerne vil blive påvirket – positivt eller negativt – når der kommer teknologi ind i hverdagen.

Det gælder fx kommunikationen med forældre, hvis denne i højere grad kommer til at foregå digitalt. At forældre let kan se dagens program, se billeder fra institutionens aktiviteter eller aftale et møde via nettet, giver umiddelbart en række fordele – men måske findes der også en slagside i form af manglede nærhed og mindre personlig kontakt.

Påvirk teknologierne – vær ikke tilskuer

- Det er evnen og lysten til at kunne forholde sig til sådanne dilemmaer, der i højere grad skal integreres i pædagoguddannelsen. De studerende vil stå langt stærkere, når de kommer ud i praksis og skal have deres første job, hvis de under uddannelsesforløbet har haft lejlighed til at beskæftige sig med ny teknologi og konsekvenserne deraf. Det vil også sætte dem i stand til reelt at kunne påvirke og udvikle teknologierne og deres anvendelse, så de ikke kun er tilskuere – men kompetente og proaktive aktører, siger Jonas Sprogøe.

Læreruddannelsen har sat velfærdsteknologi på dagsordenen

Læreruddannelsen har fået sat velfærdsteknologi på dagsorden. Først og fremmest ved at have skabt opmærksomhed omkring begrebet – men også helt konkret i form af særlige specialiseringsmoduler med fokus på brugen af teknologi i undervisningen.

For mange vil ordet *velfærdsteknologi* lede tankerne hen på sundhedsområdet, hvor man kan forestille sig robotstøvsugere eller andre former for teknologiske hjælpemidler, der kan komme borgeren til gode som støtte i hjemmet eller i forbindelse med et sygdomsforløb og en evt. hospitalsindlæggelse.

Men hvad betyder begrebet velfærdsteknologi egentlig? Hvilke diskussioner og udfordringer rummer det, og hvordan påvirker velfærdsteknologi lærernes professionsområde? Overordnede spørgsmål som disse har været i fokus for læreruddannelsens VIOL-deltagere, som blandt deres vigtigste resultater fra projektet fremhæver netop muligheden for at

komme mere i dybden med den grundlæggende forståelse af velfærdsteknologibegrebet og dets betydning i professionen.

- Vi har først og fremmest fået skabt en opmærksomhed omkring velfærdsteknologi på vores professionsområde, som er vigtig for at kunne klæde de studerende bedst muligt på til at møde de krav, der vil blive stillet til dem, når de er færdiguddannede. Blandt andet har vi kunnet konstatere, at de studerendes forudsætninger for at arbejde med nye teknologier er meget forskellige. Det understreger vigtigheden af, at vi på læreruddannelsen øger vores fokus på at arbejde konstruktivt og kritisk med anvendelsen af velfærdsteknologi, så vi får øget det generelle kompetenceniveau, siger lektor Mona Høgh, der har været læreruddannelsens koordinator ifm. VIOL-projektet.

I løbet af projektperioden er der arbejdet med en række konkrete digitale teknologier på forskellige moduler i læreruddannelsen.

De tværgående netværksmøder har været vigtige for projektet. Vi har fået en bedre forståelse af hinandens professionsområder.

Mona Høgh,
lektor

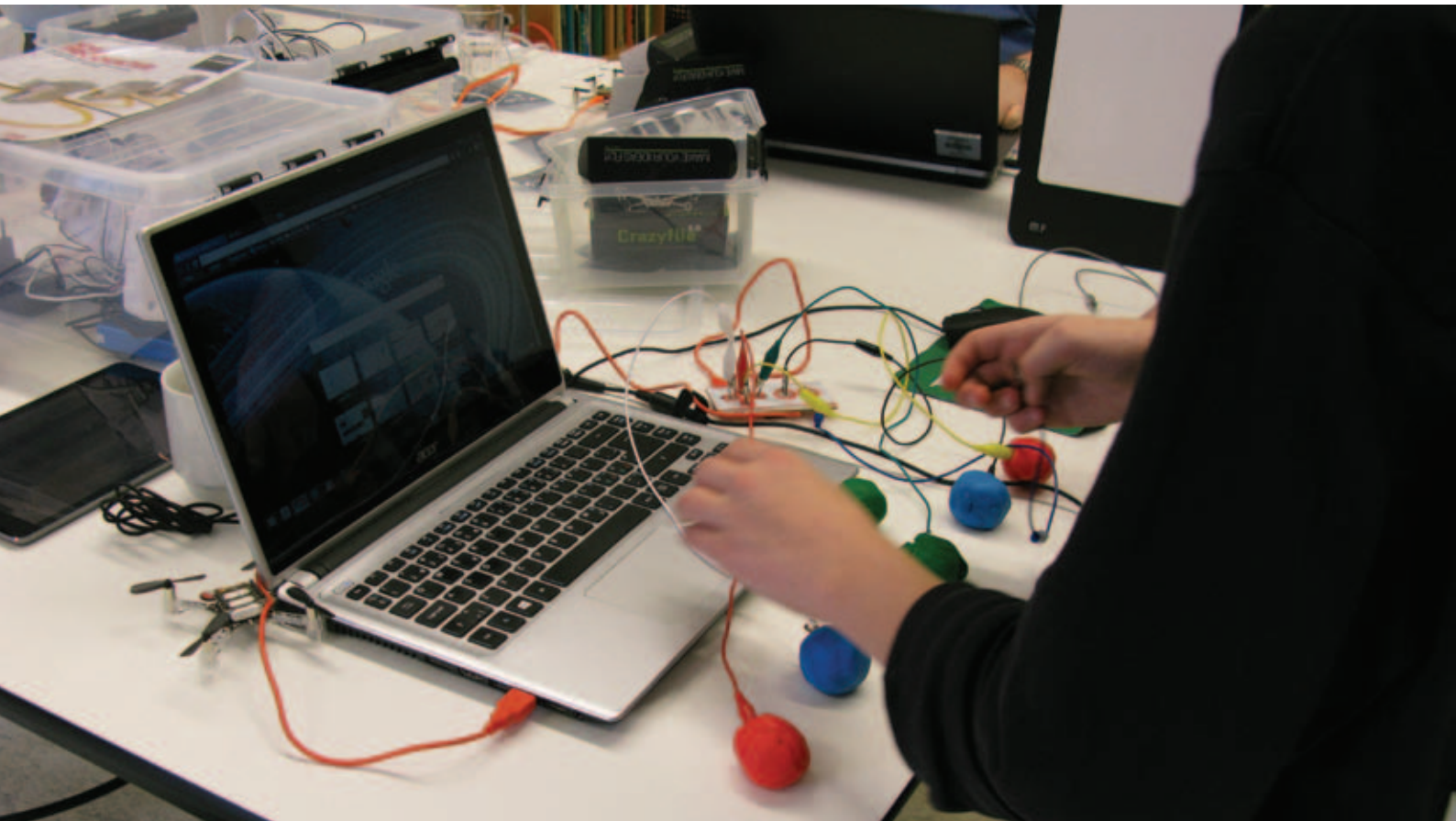
Vi har først og fremmest fået skabt en opmærksomhed omkring velfærdsteknologi på vores professionsområde, som er vigtig for at kunne klæde de studerende bedst muligt på til at møde de krav, der vil blive stillet til dem, når de er færdiguddannede. ”

Mona Høgh,
lektor

- På læreruddannelsen uddanner vi jo folk til at uddanne andre, og dermed må både undervisere og lærerstuderende altid forholde sig til, hvordan fx teknologi understøtter de studerendes egen læring, men samtidig også kan inddrages i de studerendes eget kommende professionelle virke som lærere. Det er med til at gøre det ekstra relevant for de studerende at beskæftige sig med inddragelsen af forskellige former for teknologier, når de ved, at de kan bruge deres kompetencer, når de skal ud på skolerne som lærere, siger Mona Høgh.

Særlige specialiseringsmoduler

Både i forhold til undervisningen på læreruddannelsen og i den lærerfaglige praksis handler

inddragelse af velfærdsteknologi om at bruge teknologien dér, hvor den tilfører en reel værdi. Teknologien skal kunne fremme eller understøtte læringen og må aldrig blive "teknologi for teknologiens skyld".

Oftentimes inddrages teknologien i forskellige undervisningsfag som fx geografi eller dansk, men på læreruddannelsen er der også udviklet særlige moduler, hvor netop teknologi er i fokus:

- Teknologier i læring og undervisning er omdrejningspunkterne i disse moduler, men det er altid i tilknytning til de studerendes øvrige undervisningsfag. Omdrejningspunktet bliver, hvordan inddragelse af teknologi kan kvalificere de studerendes faglighed og bidrage hensigtsmæssigt i en undervisnings-sammenhæng, fortæller Mona Høgh.

Som eksempel næves de studerendes projekter, hvor de bl.a. har udviklet flipped classroom-materiale, apps til undervisningsbrug og hjemmesider til forældresamarbejde.

Et andet konkret eksempel på, hvordan velfærdsteknologi integreres i undervisningen stammer fra samfundsfag, hvor de studerende arbejder med velfærdsteknologi som indholds-område. Her er der fokus på den samfundsmæssige betydning, så de studerende får en bedre forståelse af begrebet velfærdstekno-

logi og den velfærdsteknologiske dagsorden i forhold til udviklingen af velfærdssamfundet, og hvordan det kan tænkes at stille nye krav til deres egen profession.

VIOL på tværs af professions-områderne

Flere gange i løbet af hvert semester har VIOL-deltagere fra alle professionsområder holdt tværgående netværksmøder, hvilket har betydet meget for netop den brede helhedsforståelse af, hvordan velfærdsteknologi er sammenvævet med udviklingen af alle dele af velfærdssamfundet. Samt hvilke krav disse forandringer stiller til professionsuddannelserne. Møderne har givet deltagerne mulighed for at dele deres udfordringer og dilemmaer med kollegaer fra andre professioner.

- De tværgående netværksmøder har været vigtige for projektet. Vi har fået en bedre forståelse af hinandens professionsområder. Og det har været givtigt at opleve, at andre sad med problemstillinger, som mindede om ens egne, men måske havde andre måder at løse dem på. Det er et kendskab, som åbner nye muligheder for tværprofessionelt samarbejde – også efter projektet er afsluttet, siger Mona Høgh.

THE FLIPPED CLASSROOM

The Flipped Classroom er et udtryk, der anvendes i forbindelse med blended learning, hvor e-læring og klasserumsundervisning kombineres. Flipped Classroom, eller klasseundervisning på hovedet, betyder kort sagt, at man vender den traditionelle fordeling af hjemmeopgaver og klasseaktiviteter på hovedet. Så fx gennemgang af et emne gennemføres e-baseret og tiden i klassen i stedet anvendes til bl.a. opgaveløsninger og fælles refleksion.

Socialrådgivernes seks digitale dilemmaer

Dygtige socialrådgivere skal kunne manøvrere i digitale systemer og oparbejde blik og forståelse for systemernes muligheder og faldgruber. Som led i VIOL-projektet skal socialrådgiverstuderende blive klogere på velfærdsteknologiens nye digitale dilemmaer.

Hvis nye velfærdsteknologier skal indføres med resultat og effekt, er det nødvendigt at skabe forståelse for alt det, som de nye teknologier sætter i spil. Socialrådgivere og andre professioner oplever nemlig, at nye teknologier udfordrer deres faglighed og professionalisme.

- Det skyldes, at teknologierne skal implementeres i en ofte modsætningsfyldt kontekst. Fx stiller nye digitale systemer krav om standardisering og dokumentation ud fra argumenter om borgerens retssikkerhed og rettigheder, men samtidig kan det opleves som en indsnævring af det professionelle råderum. Parallelt hermed er der en politisk diskurs om, at det er nødvendigt at mindske kontrollen og doku-

mentationen i den offentlige sektor, siger ph.d. Sissel Korndrup fra Roskilde Universitet.

Det handler om at skabe en ny teknologisk dannelse

University College Sjælland sætter i et samarbejde med Roskilde Universitet nu fokus på, hvordan den velfærdsteknologiske udvikling i professionernes praksis kan sættes på uddannelsernes dagsorden på nye måder.

- Man kan sige, at det i høj grad handler om at skabe en "ny teknologisk dannelse". Projektet sætter derfor fokus på, hvordan studerende allerede i deres uddannelse kan opøve kompetencer til at anvende, vurdere og medvirke til innovation og implementering af nye velfærdsteknologiske løsninger, fortæller forskningsprogramleder Kathrine Eriksen fra University College Sjælland.

Som led i projektet iværksættes der i hele projektperioden aktiviteter på alle University College Sjællands uddannelser. Socialrådgiveruddannelsen sætter bl.a. fokus på, hvad udfordringerne er i praksis i jobcentre og kommunale forvaltninger, og på hvilke krav der vil blive stillet i morgendagens stillingsopslag om socialrådgivernes digitale kompetencer.

”Der er altid både fordele og ulemper ved nye teknologier”

- Et af kernespørgsmålene er, hvordan vi på uddannelserne har ansvaret for, at vores dimitterender har tilstrækkelig it-kunnen og digital forståelse, når de træder ind på morgendagens arbejdsmarked og skal håndtere de digitale systemer, der anvendes der, fortæller Nadja Lysen og Ann-Britt Lærkedahl Larsen, adjunkter på socialrådgiveruddannelsen.

Derfor har socialrådgiveruddannelsen blandt andet et forsøgsprojekt for studerende i praktik i foråret 2014, hvor de studerende skal diskutere etiske dilemmaer sammen med deres vejledere. Derefter skal de studerende selvstændigt observere anvendelsen af velfærds-teknologi på deres praktiksted ved hjælp af en observationsguide.

- Der er altid både fordele og ulemper ved nye teknologier. Brugen af teknologi er indlejret i forskellige dagsordener, og teknologien ”samler” eller ”knytter sig til” forskellige interesser, hvorfor der meget ofte, hvis ikke altid, er forskellige interesser knyttet til anvendelsen af teknologierne, fortæller ph.d. Sissel Korndrup fra Roskilde Universitet, som University College Sjælland samarbejder med i projektet.

Hun pointerer, at det er vigtigt, at de studerende får skærpet deres bevidsthed om dette:

- Socialrådgiverne skal have forståelse af, hvordan teknologier kan anvendes i og har betydning for udførelsen af det professionelle arbejde”.

Nogle steder er socialrådgiverne glade, andre steder er begejstringen mere tvivlsom

Projektgruppen har indledt arbejdet med en række interviews med socialrådgiverne om deres daglige arbejde i jobcentre og forvaltninger. Der er blevet spurgt ind til socialrådgivernes brug af teknologier i deres arbejde, om den historiske udvikling i brugen af teknologi

og om deres erfaringer fra den daglige praksis og fra deres relationer med borgerne.

Projektgruppen ser mange eksempler på digitale løsninger, der bliver indført med positive resultater og effekter – og peger fx på:

- At digitale løsninger har udvidet servicen for borgerne og fx betyder, at mange ikke behøver henvende sig personligt, men kan løse flere forespørgsler hjemmefra, når det passer dem.
- At sms-beskeder til unge i nogle situationer har vist sig at være et effektivt kommunikationsredskab omkring fx mødeaftaler.
- At virksomheder får mulighed for selv at søge praktikanter digitalt, uden at jobkonsulenter er inde over.
- At mange borgere kan klare mange flere ting selv end tidligere omkring deres egen sag.

Et andet eksempel er, at der i nogle kommuner er indført automatisk talegenkendelse, hvor sagsbehandleren ikke behøver skrive lange tekster, men kan indtale digitalt i stedet. Nogle steder er socialrådgiverne glade for det nye system, andre steder er begejstringen mere tvivlsom.

Der er nødt til at komme en skærpet bevidsthed om digitale dilemmaer

Nadja, Ann-Britt og Sissel har den samme konklusion: Det er ikke nok at fokusere på gevinsterne og fordelene. Der er nødt til at komme en skærpet bevidsthed om en række digitale dilemmaer, når de nye teknologier bliver indført – og de nævner seks skarpe eksempler:

1

Besparelser indregnes fra dag 1. Det er tydeligt, at nye digitale systemer tager tid at indføre og få til at virke godt i praksis, men besparelserne bliver meget ofte indregnet fra dag 1.

2

Tid går fra personlig kontakt. Nye systemer og tidsforbruget med at anvende dem og registrere rigtigt, er stigende, og det tager tid fra den personlige sagsbehandling.

3

Mere skriftligt sprog kan misforstås. Systemer kræver, at mere bliver skriftligt registreret. Der kan opstå en forestilling om, at denne skriftlige dokumentation er lig med objektive data. Men sådan er det ikke. Skriftlighed er noget andet end en personlig samtale, særligt når emnerne er følsomme. Meget vil ikke blive skrevet ned, meget vil kunne misforstås.

4

Forkerte tolkninger forsvinder ikke. Systemerne gemmer de skriftlige registreringer, og en forkert fortolkning kan gå igen i årevis og risikerer at blive refereret igen og igen og dermed skabe et forkert billede af virkeligheden.

5

Logik på hjemmesider er svær. For mange, selv it-vante, kan hjemmesidernes system-logikker være svære og kræve tid, kompetencer og hjælp at finde rundt i.

6

Svage grupper får det sværere. Svage grupper kan få det endnu sværere, fordi de har det vanskeligt med de digitale systemer, og fordi tiden til personlig sagsbehandling er under pres. Risikoen for, at alvorlige problemer ikke bliver opdaget i tide, kan derfor bliver øget.

Der er meget lidt snak om behovet for efteruddannelse og forståelse

Nadja, Ann-Britt og Sissel savner, at der bliver sat spotlight på nye veje på it-området og på den teknologiske forståelse af mulighederne og dilemmaerne i de nye digitale løsninger:

- De fleste nye tiltag bliver fulgt af eller kommer i regi af nye it-systemer, som ofte fører til et betydeligt tidsforbrug. Men der er meget lidt snak om behovet for efteruddannelse i teknologierne og i forståelsen af mulighederne og dilemmaerne i systemerne, og hvordan disse kan håndteres, pointerer de.

Afrunding af **VIOL-projektet**

Læringen fra VIOL-projektet er igennem hele projektperioden blevet formidlet på forskellig vis. Vi har afholdt konferencer, udgivet bøger, lanceret MOOCs, udarbejdet forskningsrapporter og meget mere. På de næste sider kan du læse korte, afsluttende statements om projektets betydning fra ledere fra professionsuddannelserne, Center for Videreuddannelse og uddannelsesdirektøren. Læs mere på www.ucsj.dk/viol.

Afsluttende statements

Citaterne på de næste fire sider er udklip fra projektdeltagernes afsluttende statements. Læs mere på www.ucsj.dk/viol, hvor du også kan downloade bogen "Velfærd, teknologi og læring: i et professionsperspektiv" med uddybende artikler fra alle medvirkede professionsområder.

Elise Bukhave

Bioanalytikeruddannelsen

Vi har primært arbejdet med UCSJ Forskning og Innovation, men det har været godt at have andre uden for professionen at sparre med. Det har gjort, at vi har kunne holde os mere objektive til arbejdet med vores egen profession og uddannelse.

Jeg ser store muligheder i at samarbejde på tværs af søjlerne i organisationen. Jo flere forskellige syn, der kommer på et bestemt emne, desto bedre bliver emnet belyst. Når forskelligheder mødes, bliver man udfordret på de selvfølgheder, der dominerer ens eget blik. Det øger refleksiviteten, og muligheden for, at kvaliteten af arbejdet bliver god, højnes.

Gitte Ferreira

Sygeplejerskeuddannelsen

Deltagelsen i VIOL-projektet har været med til at sætte fokus på velfærdsteknologien blandt vidensmedarbejdere og studerende. Der har været arbejdet på flere forskellige måder med velfærdsteknologiske perspektiver igennem hele uddannelsen. Fx har der været tilrettelagt forløb og undervisning på flere moduler, både mono- og tværprofessionelt, hvor de studerende skulle løse en konkret sygeplejefaglig problemstilling og komme med innovative forslag til, hvordan problemstillingen kunne løses velfærdsteknologisk. Dette har genereret et stort og nyttigt læringspotentiale samt en særlig opmærksomhed på nye problemløsningsmetoder inden for teknologien.

Der er ingen tvivl om, at VIOL-projektet har været med til at skærpe opmærksomheden omkring velfærdsteknologi både blandt vidensmedarbejdere og studerende, og uden tvivl vil det være et større omdrejningspunkt på sygeplejerskeuddannelsen fremadrettet.

Bodil Marie Vassard
Fysioterapeutuddannelsen

Den velfærdsteknologiske udvikling på fysioterapeutuddannelsen stiller krav til samarbejde med ingeniører og andre, der arbejder med digitale løsninger, som støtter diagnosticeringsprocessen. Et samarbejde med de private klinikker faciliterer denne proces.

Det er vigtigt at sondre mellem omsorg (hverdag og teknologi), diagnosticering og behandling (telerehab). Det sidste forudsætter meget specialiseret, biomedicinsk viden og fysio-anatomiske analyser, så det ikke blot ender med at blive nogle spændende applikationer, som vi fascineres af uden at kende evidensen af deres virkemåder og effekt på patientens hverdag og trivsel.

Elise Bukhave
Ergoterapeutuddannelsen

Vi har konkret arbejdet med at fremme et mindset, der skal udvikle de studerende til at være mere innovative og udviklingsorienterede. Dette mindset er der blevet arbejdet med både mono- og tværprofessionelt. Vi har indført innovationsworkshops fordelt på alle moduler i uddannelsen. Disse workshops skulle gerne, på forskellige måder, stimulere de studerendes tænkning om brugen og udviklingen af velfærdsteknologier og hjælpemidler.

Ane Kruse
Ernæring og sundhed

Uddannelsens deltagelse i VIOL-projektet har været med til at udvikle ernærings- og sundhedsområdet. Således har en væsentlig uddannelsesaktivitet handlet om at udvikle innovative kompetencer. Som eksempler kan nævnes et nyt valgfag om social innovation, entreprenørskab og sundhedsfremme samt praktikken sidst i uddannelsen, hvor der er blevet sat ekstra fokus på brugen og innovation af velfærdsteknologi.

Det tværgående samarbejde mellem UCSJ og RUC har været med til at udvikle og belyse den velfærdsteknologiske dimension i uddannelsen med særlig fokus på sammenhæng mellem (velfærds) teknologi, innovation og læring. Det er sket gennem værkstedsaktiviteter og tætte samarbejdsrelationer.

Lonnie Ransby Stahl
Læreruddannelsen

For læreruddannelsen er der et dobbeltperspektiv på undervisning og teknologi. Det handler både om teknologi i selve læreruddannelsen og om teknologi i undervisningen på folkeskoleområdet.

På læreruddannelsen har vi altid været på forkant med at inddrage ny teknologi. Vores konstante udfordring er didaktikken. VIOL-projektet har givet mulighed for at dele information og sparre på tværs af fag og professioner samt at have fokus på brugen af velfærdsteknologi.

Susanne Tellerup
Pædagoguddannelsen

Hvor velfærdsteknologi tidligere har været mest fokuseret omkring sundhedsprofessionerne, griber det nu ind i alle de pædagogiske områder, som spænder fra vugge til grav. Her kan den korrekte anvendelse af velfærdsteknologi være med til at gøre det enkelte menneske mere selvhjulpent og i bedre stand til at mestre sit eget liv.

Vi har lært meget i løbet af projektets levetid – men det er kun starten. Der findes et stort potentiale at arbejde videre med – fx når det kommer til at skabe et godt samspil mellem professionsuddannelsen, de studerende, aftagerne og producenterne af velfærdsteknologi. I dag har vi omkring 2500 studerende – og over 1000 af dem er løbende i praktik – hvilket understreger både berøringsfladen og potentialet for at være med til at udvikle professionen.

Pia Rasmussen
Socialrådgiveruddannelsen

Deltagelsen i projektet har givet de første spæde input, refleksioner og overvejelser ift. den teknologiske udvikling inden for vores profession. Fremadrettet vil det nok primært præge uddannelsen på den måde, at der vil være et øget fokus på fordele og ulemper ved den teknologiske udvikling. Da udviklingen er en del af den virkelighed, socialrådgiveren og borgerne møder fremadrettet, så gælder det om at gå ind i mulighederne og arbejde sammen med teknologien i stedet for at afvise den. Dette fokus vil også fremadrettet være en del af undervisningen.

Dorte Bjerregaard Krog
Center for Videreuddannelse

VIOL-projektet har været med til at sætte brugen af og viden om velfærdsteknologi endnu højere på dagsorden på de videregående uddannelser. Når de studerende i stigende grad bliver "udsat" for velfærdsteknologi i løbet af deres uddannelsesforløb, tilføjer det nye og aktuelle dimensioner til deres faglighed, hvilket har en direkte afsmittende effekt hos de enkelte borgere.

Hos Center for Videreuddannelse har vi længe haft fokus på det tværprofessionelle samarbejde, og i forbindelse med VIOL er der blevet struktureret og afviklet flere forløb, hvor forskellige fagligheder har arbejdet om fælles temaer. Vi er blevet styrket i vores opfattelse af værdien i denne måde at arbejde på, for mens der traditionelt er blevet optimeret inden for de enkelte søjler, findes det største potentiale mellem søjlerne, hvilket også bedst modsvarer den hverdag, de studerende kommer til at møde i praksis.

Hanne Fischer
Uddannelsesdirektør

UCSJ har som professionshøjskole et mål om, at vi skal uddanne vores studerende til at blive så dygtige, at de kan være med til at videreudvikle deres professionsområder. Et vigtigt element i den forbindelse handler om at have beskæftiget sig ret indgående med at anvende, vurdere og medvirke til at udvikle velfærdsteknologiske løsninger. Ikke kun for at give de studerende erfaringer med konkrete værktøjer inden for deres respektive professionsområder, men mest af alt for at præge dem med et mindset, der går ud på at kunne, turde og ville engagere sig i udviklingsarbejde.

De studerende skal have kendskab til og respekt for andre professionsområder end deres egne, og derfor har det haft stor værdi, at VIOL-projektet har arbejdet tværprofessionelt.

Herudover er der en vigtig intern læring i at have arbejdet tværfagligt samt i et nært samspil med Roskilde Universitet. Det forstærker netværksdannelsen og giver nye perspektiver i både faglige og didaktiske diskussioner, når der er mulighed for at få med- og modspil fra andre end dem, man er vant til at omgås eller deler profession med.

MOOCs forlænger VIOLs levetid

Fem nye MOOCs skal sikre, at erfaringerne lever videre og kan bruges i konkrete, kompetence-udviklende sammenhænge.

MOOC står for Massive Open Online Courses og kan generelt beskrives som et digitalt samlingspunkt for en lang række læringsobjekter, som brugere fra hele verden har åben og gratis adgang til. Et dynamisk knudepunkt for læring, undervisning, dialog og relationer.

En MOOC kan dog fremstå i forskellige former. Fra de helt åbne, globale og gratis communities til mere afgrænsede former, hvor der f.eks. kræves et login, og hvor der kan være tale om betaling for visse elementer – f.eks. ifm. vejledning.

På websitet moocz.dk er der adgang til fem forskellige MOOCs, som relaterer sig til VIOL-projektet:

- **Velfærdsteknologi i professionsuddannelserne:** Om velfærdsteknologi – målrettet mod undervisere på professionshøjskoler.
- **Velfærdsteknologi i professionerne:** Om velfærdsteknologi – målrettet mod de professionelle udøvere.
- **Robotteknologi:** Om robotteknologi – målrettet mod alle, der beskæftiger sig med robotteknologi inden for UCSJ's professionsområder.

- **Ældrelev:** Om aspekter af ældrelev og anvendelse af velfærdsteknologi – målrettet professionelle og studerende.
- **Supplerende uddannelse for lærere:** Efter/videreuddannelse for folkeskolelærere.

Formålet med at have beskæftiget sig med MOOCs ifm. VIOL-projektet er først og fremmest at sikre, at viden ikke går tabt. Derfor giver det god mening, at både professionelle, undervisere, forskere, studerende og alle andre interesserede kan tage del i det omfattende materiale, som er blevet udarbejdet i løbet af den toårige projektperiode.

Samtidig har undervisere fra alle professionsområder indgået i diskussioner om, hvordan brugen af MOOCs udfordrer og påvirker den måde, der undervises på i dag. Både praktisk ift. de enkelte læringsobjekter, teknisk og didaktisk. Dermed har projektdeltagerne fået bedre forudsætninger for at forholde sig kritisk og konstruktivt til de nye muligheder, og på den måde være bedre i stand til at arbejde videre med udviklingen af e-læring og blended learning inden for deres respektive fagområder.

MOOCs kan i sig selv ses som en teknologi, som for begrænsede ressourcer og uden geografiske forhindringer giver adgang til velfærdens "uddannelse og viden".

Vil du vide mere om MOOCs

<http://moocz.dk>

Platform, hvor du gratis kan tilmelde dig de eksisterende kurser.

<https://www.youtube.com/watch?v=eW3gMGqcZQc>

Dave Cormiers YouTube-video
"What is a MOOC?"

Velfærdsteknologi, Innovation, Omsorg og Læring (VIOL)

I 2013-2015 har alle UCSJ's professionsuddannelser, efter- og videreuddannelserne og Forskning og Innovation gennemført VIOL-projektet i samarbejde med Roskilde Universitet. Her er gennem forskningsbaseret uddannelsesudvikling blevet sat fokus på, hvordan den velfærdsteknologiske udvikling påvirker praksis inden for de professionsområder, UCSJ beskæftiger sig med, og hvordan uddannelserne kan udvikles til at møde de nye krav, denne udvikling stiller til fremtidens professionelle.

Læringen fra VIOL-projektet er igennem hele projektperioden blevet formidlet på forskellig vis. Vi har afholdt konferencer, udgivet bøger, lanceret MOOCs, udarbejdet forskningsrapporter og meget mere.

Denne bog giver en hurtig indføring i nogle af de projekter og problemstillinger, der er blevet arbejdet med. På projektets hjemmeside – www.ucsj.dk/viol – kan du læse meget mere samt finde relevante links til det øvrige materiale.

Projektet er gennemført med støtte fra Den Europæiske Socialfond.